

■ АЎТОГРАФ

Алесь РАЗАНАЎ: «Паэзія мае быць істотнай...»

– Шаноўны Алесь Сцяпанавіч, чытачам палюбіліся вашыя кнігі з так званай серыі «якаяквадратаў». Іх дапоўнілі летась кнігі «Воплескі даланёю адною» і «З апокрыфа ў канон», сёлета – «І потым нанавя пачаць» і «З Вяліміра Хлебнікава». Вы дужа плённа супрацоўнічаеце з выдавецтвам «Логвінаў». Цікава, а якая кніга будзе наступнай?

– Наступная кніга будзе на нямецкай мове, гэта – Wortdichte; яны збліжаныя з айчыннымі вершаказамі і, як вершаказы, перакладу не паддаюцца. Але таму, што ўспоены мовай, якую я асвойваў навоабмацак, яны валодаюць сваімі асаблівасцямі, і візуальны кшталт у іх відавочнейшы.

– Дзякуючы найперш Вам, у беларускай паэзіі існуе такое паняцце як аўтарскія жанры. Вершаказы, квантэмы, пункціры, вэрсэты, зномы, злёсы, узнаўленні... А вам самому які жанр найбольш мілы, любы?

– Яшчэ адзін жанр не названы, ён адно запачаткаваны – тварасловы, творы ў адно слова. Ствараць іх – раіцца з усёй мовай. Яны могуць быць для шырокага ўжытку, як «заўзятары», для нешырокага – як «сутва», а то і для асабістага...

Ва ўсіх жанрах, што тут назваліся і не назваліся, ёсць нешта выключнае і мне дарагое, але цяпер, здаецца, на першы план выходзяць зномы – у іх ёсць тое, што яшчэ дарэшты не вы-

Алесь Разанаў

явілася і не ўцеляснілася, свой сінтэз, і ён хоча выявіцца і ўцелясніцца.

– У адным з інтэрв'ю Вы казалі, што перш за ўсё паэзія павінна

быць паэзіяй... А якая паэзія сёння? У чым вам бачыцца роля сучаснай паэзіі?

– Шмат вершаў, мала творчасці... Творчасць у самой сваёй з'яве відушчая, і калі яна дзейсніцца, яна сама адказвае на пытанне, якой мае быць паэзія. Неад'емная ўмова – заўсёды, а цяпер асабліва, паэзія мае быць істотнай.

– Вядома ж, Вы сочыце за творчасцю літаратурнай моладзі. Якая яна, будучыня беларускай літаратуры?

– Вольная ад імітацыі.

Даведка «Кніганошы»:

Алесь Разанаў – празаік, паэт, перакладчык. Аўтар зборнікаў паэзіі «Адраджэнне», «Назаўсёды», «Каардынаты быцця», «Шлях-360», «Вастрыё стралы», «У горадзе валадарыць Рагвалод», «Паляванне ў райскай даліне», «Wortdichte» (па-нямецку), «Кніга ўзнаўленняў», «Лясная дарога: вэрсэты», «Каб мелі шчасце ўваскрасаць і лётаць: паэмы», «Дождж: возера ў акупунктуры: пункціры», «Пчала пачала паломнічаць: вершаказы», «Сума немагчымасцяў: зномы», «Воплескі даланёю адною: пункціры», «З апокрыфа ў канон: гутаркі, выступленні, нататкі». Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы (1990) за кнігу паэзіі «Вастрыё стралы». Нарадзіўся ў 1947 годзе ў вёсцы Сялец Бярозаўскага раёна Берасцейскай вобласці. Жыве ў Мінску.

■ МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА

Разанаў Аляксандр. 3 Вяліміра Хлебнікава: паэзія. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 76 с.

Кніга – білінгва: у ёй змешчаны вершы Вяліміра Хлебнікава ў мове арыгіналу і «з», здзейсненыя Алесем Разанавым у беларускай мове. Паэзію В. Хлебнікава перакладаць немагчыма, таму А. Разанаў не перакладае вершы, а «здзяйсняе» – саборнічае з аўтарам і на аснове яго вершаў перастварае іх на беларускай мове, у чым можна пераканацца, параўнаўшы верш «Павысыпаліся з меха» з арыгіналам.

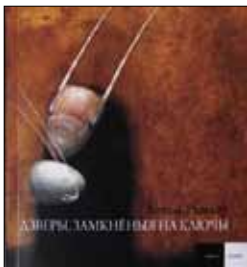

Разанаў Аляксандр. I потым нанава пачаць: квантэмы, злэсы, вершы. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 102 с.

«Квантэма, злэса, верш... – творы, што сабраліся ў гэтай кнізе, сваімі каранямі скіроўваюцца ў глыб пачатку, сваімі галінамі – у яго вышыню», – адзначаецца ў анатацыі да кнігі. Сапраўды, гэтая кніга, нібы падсумаванне, утрымлівае вершы, што былі напісаныя ў пачатку шляху і тыя, што «ўрэчаісніліся» зусім нядаўна. А назву кнізе даў

радок з вядомага ўсім верша, што пакідае чытача ў чаканні новых твораў:

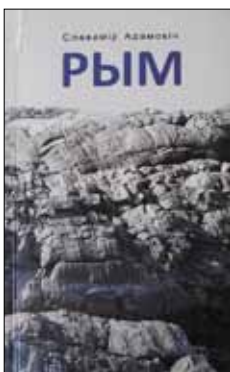
... я маю права
ўсё закрэсліць
і потым нанава пачаць. (1964)

Рыжкоў Віталь. Дзверы, замкнёныя на ключы: вершы. – Мінск: Логвінаў, 2010 – 108 с.

Першая кніга вершаў Віталь Рыжкова змяшчае выбраныя тэксты, напісаныя ў Магілёве і Мінску з 2002 па 2010 год, асобны раздзел склалі паэтычныя пераклады. На аўдыёдадатку да кнігі змяшчаюцца пакладзеныя

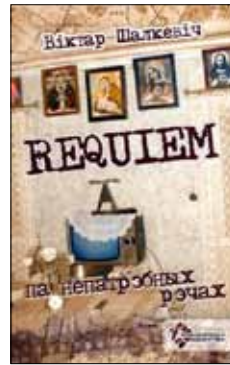
на музыку вершы і пераклады ў непаўторным выкананні аўтара і перакладчыка.

Адамовіч Славамір. Рым: выбраныя вершы. 2002 – 2010. Беларусь – Нарвегія: вершы. – Мінск: Медысонт, 2011. – 108 с.

Вершы Славаміра Адамовіча па-ранейшаму закранаюць адвечна хвалюючыя душу чалавечую пытанні кахання, волі, ладу ў грамадстве і лёсу Бацькаўшчыны. На паэтычнай ніве яны выяўляюць арыгінальнага і адметнага сваім майстэрствам аўтара. Назва кнігі адпавядае аднайменнаму вершу, які ўключаны ў гэтую кнігу. Як тлумачыць сам аўтар, ён хацеў «даць другое жыццё беларускаму слову «рым». Яно азначае стан неспакою, рымець – выказваць неспакой, хвалявацца».

мачыць сам аўтар, ён хацеў «даць другое жыццё беларускаму слову «рым». Яно азначае стан неспакою, рымець – выказваць неспакой, хвалявацца».

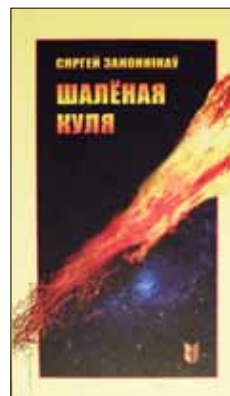
Шалкевіч Віктар. Requiem па непатрэбных рэчах: проза. – Гродна: Гарадзенская бібліятэка, 2011. – 100 с.

«Рэквіем...» – гэта дваццаць эсэ Віктара Шалкевіча. Як адзначае сам аўтар, «у кожнага чалавека знойдуцца ў хаце дзесяць-дваццаць рэчаў, якія абсалютна непатрэбныя, але расстацца з якімі няма сілы. Гэтая сціплая кніга – адначасова і падзяка, і вечная памяць тым рэчам, малым і вялікім, сярод якіх мы гадаваліся, якія калісьці былі патрэбныя і ўсіх нас зрабілі такімі, якімі мы ёсць цяпер, а не іншымі». Выданне праілюстравана здымкамі з прыватнага альбома аўтара.

Гілевіч Ніл. Збор твораў у 23 тамах. Том 2: паэзія. – Мінск, 2010. – 496 с.

У другі том збору твораў Народнага паэта Беларусі ўвайшлі лепшыя, на думку аўтара, вершы лірычнага і ліра-эпічнага характару, напісаныя ў перыяд з 1991 па 2010 год – за 20 гадоў творчай працы. Гэты перыяд – ад першых гадоў незалежнасці Беларусі да нашых дзён – адзін з самых плённых у творчасці Ніла Гілевіча. Новая кніга – працяг задуманага аўтарам Збору твораў у 23-х тамах, які славу тэ паэт выдае за свой кошт.

Законнікаў Сяргей. Шалёная куля: вершы пяці гадоў. – Мінск: Зміцер Колас, 2010. – 104 с.

Новая кніга Сяргея Законнікава «Шалёная куля» перадае пачуцці чалавека, які жыве ў дынамічным і трывожным XXI стагоддзі. Аўтар абвострана адчувае еднасць не толькі з роднай Беларуссю, са сваім народам, чыёй будучыняй шчыра, па-сыноўску заклапочаны, але і з вялікім светам. Усё, што закране яго сэрца дома і ў вандроўках па планеце, прыходзіць у паэзію. Адны з

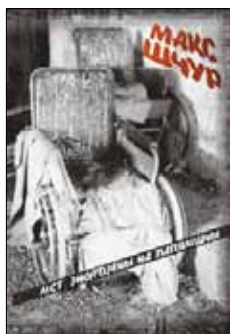
лепшых старонак кнігі прысвечаныя знакамiтаму беларусу – Барысу Кіту, стагоддзе з дня нараджэння якога паэт адзначыў паэмай «Per aspera ad astra».

Дудзіцкі Уладзімір. Творы. Укладанне, прадмова і бібліяграфічны каментарый Л. Юрэвіча. – Мінск: Лімарыус, 2010. – 400 с.

Гэты збор твораў Уладзіміра Дудзіцкага (нар. 1911) з'яўляецца першым у Беларусі і найбольш поўным на сёння выданнем творчай спадчыны беларускага літаратара-эмігранта, што нарадзіўся ў в. Дудзіцы (сёння Пухавіцкі р-н). Пакінуўшы радзіму ў 1944 г., аўтар прайшоў шлях праз Аўстрыю ў Ве-

несуэлу, ЗША, Германію і зноў ЗША, дзе ягоны след згубіўся. Выданне гэтага збору твораў мусіла б стаць сапраўдным «вартаннем» Уладзіміра Дудзіцкага ў Беларусь.

Штур Макс. Ліст, знойдзены на папялішчы: апавяданні. – Познань: Белы Крумкач, 2011. – 203 с.

«Гэтая кніга – вынік пэўнай стомленасці ад літаратуры, ад змагання з ёю ці «за» яе, свайго кшталту капітуляцыяй: як мінімум, пацверджаннем вядомага тэзісу, што «ўсё вартае ўжо было створана» – нездарма значную яе частку складаюць літаратурныя пародыі, выраз пашаны і зайздрасці да маіх

улюбёных аўтараў мінулага стагоддзя, імёны якіх залішне вядомыя, каб іх называць» – адзначае аўтар у прадмове да кнігі.

Станкевіч Юры. П'яўка: раман. – Мінск: Галіяфы, Каўчэг, 2010. – 284 с. – (Другі фронт мастацтваў).

Вострасюжэтны раман-папярэджанне Юры Станкевіч стварыў у жанры антыўтопіі – абсалютна новай з'явы ў сучаснай беларускай літаратуры. Аўтар скіроўвае чытача ў 2050 год – час, калі чалавечтва, спасцігнуўшы шэраг тэхнагенных і экалагічных катастроф, хістаецца і трыміццаць перад іх

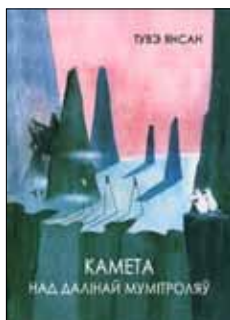
наступствамі. У цэнтры наватарскага твора-прытчы, напісанага аўтарам у звыклай для яго дакладнай і жорсткай форме, – магчымы лёс краіны, а таксама лёс двух закаханых, што спрабуюць супрацьстаяць цёмным сілам жыцця.

Карыцька Сяргей. Зачараваны родным краем: зборнік вершаў. – Мінск: Тэхналогія, 2010. – 212 с.: іл.

Зборнік змяшчае вершы, прысвечаныя Радзіме, блізкім, сябрам і калегам. Творы прасякнутыя любоўю да Бацькаўшчыны, павагай да продкаў, перажываннем за дарагіх людзей. Аўтар шчыра гаворыць з чытачом пра тое, што набалела, што хвалюе, і спадзяецца

на яго разуменне. Для шырокага кола чытачоў.

Янсан Тувэ. Камета над далінай мумітроляў. Пераклад з шведскай Насты Лабады і Алесі Башарымавай; ілюстрацыі Тувэ Янсана. – Мінск: Зміцер Колас, 2011. – 154 с.: іл.

Гэтая казачная аповесць – другая з серыі кніг, прысвечаных мумітролям, чароўным і забаўным істотам, прыдуманым і намалёваным выдатнай фінскай пісьменніцай і мастачкай Тувэ Янсан

(1914–2001). Адрасуецца дзецям малодшага школьнага

ўзросту, а таксама ўсім аматарам і заўзятарам мумітроляў. Выдаўцы абяцаюць выхад у хуткім часе новых кніг пра мумітроляў па-беларуску.

Керэн-Кроль Шмуэль. Мулік-жулік. Пераклад з англійскай Ганны Чакур. – Мінск: Логвінаў, 2010. – 212 с.

У гэтай аўтабіяграфічнай аповесці аўтар не толькі распавядае пра свой лёс – лёс габрэйскага хлопчыка сіраты, усю сям'ю якога закатавалі немцы і іх прыспешнікі, пра свае блуканні па пасляваенных дзіцячых дамах, па свеце, па ўласным жыцці – Шмуэль Керэн-

Кроль спрабуе адшукаць хаця б кропельку сэнсу ў існаванні паміж людзьмі нянавісці, здрады, жадання забіваць. Аўтар аглядаецца на ўласнае жыццё з сумам, шчырасцю і нават з пэўнай доляй збянтэжанасці, дапаўняючы свой расповед уласнымі філасофска-правакацыйнымі назіраннямі, а таксама адной-дзвюма прытчамі. Усё гэта большасць людзей назвала б проста нявыдуманай гісторыяй – але для таго, каб расказаць яе шчыра, патрэбная сапраўдная мужнасць.

Шміт Катрын. Ты не памрэш: раман. Пер. з нямецк. Бахарэвіч А. – Мінск: «Макбел», 2011. – 264 с. – (Бібліятэка нямецкай літаратуры)

Гэлена Везэндаль не ведае, што з ёй. Яна прыходзіць у прытомнасць у бальніцы з праваламі ў памяці, страціўшы здольнасць размаўляць і кантраляваць сваё цела. Па дарозе назад да жыцця яна сутыкаецца з чужою жанчынай, якую была некалі яна сама, са шлюхам на мяжы раз-

рыву і дзецьмі, якія былі гатовы ісці сваёю дарогай, але цяпер, забытаўшыся, спынілася. Гэты ні на што не падобны раман захоплівае дзякуючы сваёй унутранай дынаміцы і асабліва дзякуючы пераканаўчаму аповеду пра тое, як чалавек наноў вучыцца размаўляць. Раман узнагароджаны Нямецкай кніжнай прэміяй.

Курільчык Рышард. Нязломны з Назарэта: аповесць. Пераклад з польскай Анатоля Бутэвіча; ілюстрацыі Паўла Татарнікава. – Мінск: Кавалер, 2010. – 80 с.

У аповесці распавядаецца пра апошнія гады зямнога жыцця Ісуса Хрыста. Гэта – захапляльны мастацкі твор, арыгінальны як паводле зместу, так і па форме. Падзеі трох гадоў зямнога жыцця Ісуса Хрыста асвятляюцца ў розных памеры

раздзелах аповесці – «дванаццаці гадзінах». Адзінаццаць з іх надзвычай насычаны інфармацыяй, а апошняя – «гадзіна дванаццатая» – не мае тэксту. І ў гэтай аўтарам закладзены глыбокі філасофскі сэнс: эпіграф аповесці прымушае асабліва задумацца на апошняй гадзіне: каго яна сапраўды забівае, у чым сэнс ахвярнага смерці Ісуса Хрыста на крыжы, што ёсць жыццё чалавека і для чаго ён жыве. Урэшце, што ёсць час, яго гадзіны ў жыцці чалавека, і што ёсць час Збавіцеля.

Няўвесь Алесь. Пустадомкі: вершаваныя фельетоны. – Смоленск: Універсум, 2011. – 431 с.

У чарговую кнігу Алеся Няўвеся ўвайшлі фельетоны, напісаныя ў 2010 годзе. Гратэск, метафарычнасць, дасціпнасць, лёгкі стыль – усё гэта ўласціва творам аўтара. З творамі са сваіх папярэдніх кніг аўтар прапануе пазнаёміцца на сайце www.alesnauwes.com.

Леденев Виктор. Очки: пьесы, рассказы, стихи. – Минск: Ковчег, 2010. – 316 с.

У творчасці вядомага пісьменніка, чалавека з незвычайным лёсам Віктара Ледзянёва цесна і часам сапраўды мудрагеліста перапляліся багаты жыццёвы вопыт аўтара і ўмелая выдумка. У яго драматургіі, прозе і паэзіі знайшло адбітак усё, што так блізка Віктару Ледзянёву, і чаму ён ніколі не

здраджваў: любоў да людзей, святая памяць, праўдзівасць

і гонар, які яго героі гатовыя адстойваць нават цаной уласнага жыцця, будуць гэта салдаты мінулых ці гіпатэтычных войнаў, вялікія музыканты ці радавыя дэтэктывы, юнакі ці выбеленымі сівізнамі мудрацы.

Жырандоля: літ. альманах Брэсцкага абл. аддзял. Саюза бел. пісьменнікаў, №3, 2010. – Брэст: «Брэсцкая друкарня», 2010. – 320 с.

Як віхор, імчыць час. І заснаваны, выпестаны Нінаю Мацяш літаратурны альманах Брэсцкага абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў «Жырандоля» вось ужо другі раз без Яе «з болей аб Беларусі п'яе». Ні на кроплю не

парушана традыцыя, закладзеная ў пабудову «Жырандолі» слынянай паэткаю з Белаазёрска. Да раздзелаў «Памяць», «Нашы юбіляры», «Мы», «З намі», «Пад небам адзіным», «Для дзетак-малалетак», «Нашы аўтары» дабаўлены раздзел «Яшчэ не выплаканы слёзы» – пра творчасць пісьменнікаў, чья маладосць была апалена вайной. «Жырандоля» №3 выйшла напярэдадні 30-годдзя ўтварэння Брэсцкага аддзялення Саюза пісьменнікаў краіны.

■ СВЯТА

Кнігарня «Логвінаў» – першыя «Ў»годкі

12 лютага выдавецтва «Логвінаў» пры падтрымцы грамадскай кампаніі «Будзьма беларусамі!» адсвяткавала першыя ўгодкі існавання кнігарні «Логвінаў». Кожны, хто ў гэты дзень наведаў свята, атрымаў у падарунак ад кампаніі «Будзьма» шыкоўны CD-зборнік, а ўладальнік кнігарні Ігар Логвінаў прадаваў кнігі ўласнага выдавецтва за 50 адсоткаў кошту, а кнігі ад «Будзьма» – са зніжкай 70 адсоткаў. Ахвотных набыць кнігу ўлюбёнага аўтара было вельмі шмат, таму ўвесь дзень чарга ў краме не памяншалася.

Святкаванне юбілею распачалося з дзіцячага літаратурнага ранішніка пад назвай «Дзіця – разгорнутая кніга». Свае вершы для дзяцей прачыталі Вера Бурлак, Андрэй Хадановіч, Віктар Жыбуль і Анка Упала. Падчас імпрэзы дзеці разам з выступоўцамі спявалі песні, гулялі ў «радочкі», адгадвалі загадкі і нават складалі і чыталі свае вершы.

У зале, дзе была размешчаная міні-фотавыстава Сяргея Ждановіча «Іншы горад», беларускія пісьменнікі зладзілі сапраўднае свята для аматараў літаратуры. Вольга Цвірка зачытала ўрывак з рамана Мікаэля Ніемі, Уладзімір Арлоў расказаў пра свой апошні зборнік аповяданняў «Ля дзікага поля», Анка Упала прачытала таўтаграму «Падробны паэт», а Аксана Данільчык, Віталь Рыжкоў, Кацярына Зыкава і Андрэй Хадановіч прадэкламавалі свае вершы.

Музычная частка свята распача-

лася з выступу гурта «Босае сонца». Затым пад бурныя апладысменты на сцэну выйшаў гурт «Рэха». Выступ скончыўся харавым выкананнем песні пра трактар «Беларус», нягледзячы на тое, што ўдзячныя слухачы доўга не хацелі адпускаяць музыкаў са сцэны.

Пад вечар свае кампліменты ў адрас кнігарні «Логвінаў» сказалі філосаф Валлянцін Акудовіч, пісьменнік і каардынатар кампаніі «Будзьма беларусамі!» Севярын Квяткоўскі, паэтка, празаік і драматург Вольга Гапеева, паэт і празаік Ігар Бабкоў.

Пасля заканчэння святкавання ўгодак спецыяльна для сайта budzma.org арт-менеджар кнігарні «Ў» Павал Касцюкевіч расказаў пра далейшыя планы: «Мы хочам зрабіць так, каб пісьменнікі стаялі за прылаўкам і раілі пакупнікам не свае ўласныя кніжкі, а кнігі іншых пісьменнікаў. Таксама мы плануем праводзіць месячнікі, прысвечаныя літаратурам краінаў свету. Напрыклад, польскай ці нямецкай. Так што запрашаем усіх да нас».

**Алесь Ёрш,
Настасся Міхейчык.**

Музычная культура рыцарскага саслоўя Вялікага Княства Літоўскага і Каралеўства Польскага. Зміцер Сасноўскі. – Мінск: Кнігазбор, 2010. – 136 с.

Рыцарскае саслоўе ВКЛ і Польшчы мела багатую музычную культуру, якая развівалася ў шчыльных кантактах з актуальнымі тэндэнцыямі ў еўрапейскай музыцы і ў сувязі з музычнай культурай іншых пластоў грамадства ВКЛ і Рэчы Паспалітай.

«Падрыхтоўка рыцара абавязкова ўключала засваенне комплексу сігналаў, неабходных для вайсковага побыту, вартавой службы і арганізаванага ўдзелу ў бітвах. Пра каштоўнасць вайсковых музыкаў сведчыць тое, што пры абмене ваеннапалоннымі музыкаў залічвалі да афіцэраў», – адзначыў аўтар у прадмове.

У кнізе разглядаюцца розныя праявы музычнага жыцця рыцараў: сігнальная музыка, баявая духоўная музыка, паходныя капэлы, парадныя вайсковыя аркестры, а таксама рыцарскі эпас, духоўная і свецкая рыцарская паэзія. Асобны раздзел прысвечаны музыцы, якая гучала ў рыцарскім асяроддзі ў мірны міжваенны час. Разглядаюцца сялянскія фальклорныя жанры, прысвечаныя рыцарскай тэматыцы, такія як гістарычныя песні, народныя і гістарычныя балады, казацкія песні, лірніцкія спевы.

Півавар Мікалай. Краязнаўцы Віцебшчыны другой паловы ХХ – пачатку ХХІ ст. Бібліяграфічны даведнік. – Мінск: Кнігазбор, 2010. – 372 с.

Гэтая кніга – працяг выдадзенага ў 2006 г. даведніка «Даследчыкі Полацка-Віцебскай даўніны ХХІ ст. – 1944 г.». Утрымлівае інфармацыю пра больш за 570 асобаў: краязнаўцаў-аматараў, музейных работнікаў, архівістаў, бібліятэкараў, журналістаў, настаўнікаў, выкладчыкаў ВНУ, навукоўцаў і працаўнікоў дзяржаўных устаноў, арганізацый, якія даследуюць гісторыю і культуру Віцебшчыны ў адміністрацыйных межах сучаснай Віцебскай вобласці. Прыводзіцца бібліяграфія краязнаўцаў. У якасці ілюстрацый змяшчаюцца фотаздымкі даследчыкаў, іх працаў.

Кніга будзе карыснай для краязнаўцаў, працаўнікоў архіваў, музеяў, бібліятэк, студэнтаў, навучэнцаў сярэдніх навучальных устаноў, настаўнікаў, турыстаў, усіх тых, хто цікавіцца гісторыяй Віцебшчыны.

Віннікава Марыя. Гарсэт, кабат, шнурука... Безрукаўка ў беларускім народным строі: практычны дапаможнік. – Мінск: Медысонт, 2010. – 64 с.: іл. – (Май-строўня).

Матэрыялы, змешчаныя ў кнізе, раскрываюць лакальныя адметнасці камізэлькі – адной з частак народнага строю беларускіх жанчын, якая значна ўплывала на яго агульны мас-

тацка-пластычны вобраз. У кнізе даюцца схемы крою і кароткія апісанні аўтэнтычных камізэлек, якія дапамогуць пры стварэнні рэканструкцый традыцыйнага беларускага строю і мадэляванні адзення з народнымі элементамі. Кніга адрасуецца ўсім, хто цікавіцца традыцыйным беларускім строем і дызайнам адзення.

Бардах Юліуш. Штудыі з гісторыі Вялікага Княства Літоўскага. Пераклад з польскай і французскай М. Раманоўскага і А. Істоміна; уклад. Г. Сагановіч. – 2-е выданне. – Мінск: Медысонт, 2010. – 456 с. – (Бібліятэка часопіса «Беларускі Гістарычны Агляд»).

У кнігу выбраныя працаў вядомага польскага вучонага ўвайшлі артыкулы па дзяржаўна-прававой гісторыі Вялікага Княства Літоўска-

га і праблемах нацыятворчых працэсаў у Цэнтральна-Усходняй Еўропе. Выданне змяшчае найпаўнейшую бібліяграфію навуковых публікацый гісторыка. Адзінаццаты том кніжнай серыі Бібліятэка часопіса «Беларускі Гістарычны Агляд».

Рада Увэ. Галасы Панямоння: гісторыя, культура, лёсы аднаго еўрапейскага абшару. Пер. з ням. мовы А. Пяткевіч, А. Талапіла, М. Уласава. – Мінск: Тэхналогія, 2011. – 287 с., [8] арк. іл.

Кніга нямецкага публіцыста і гісторыка культуры Увэ Радэ запрашае ў захапляльнае падарожжа ўздоўж адной еўрапейскай ракі – ад старажытнасці да нашых дзён. Нёман, Немэн, Нямунас, Мэмэль, Неман... Рака, якую перацінаюць

межы, якая сама нярэдка была мяжой. Паўсюль на Нёмане сёння адбываюцца пошукі слядоў ужо не «ўласнай» долі ў гісторыі, а еўрапейскай культурнай еднасці. Ці здолее Нёман стаць сапраўды еўрапейскай ракой, ці з'яднае яго новы погляд на гісторыю краю? Адказаць на гэтае пытанне пакуль што нялёгка. Для ўсіх, хто цікавіцца еўрапейскай і айчынай гісторыяй і культурай.

Каралева дакладных навук. Соф'я Кавалеўская. Вольга Гапоненка. – Мінск: Тэхналогія, 2010. – 72 с.: іл. – (Нашы славутыя землякі. Серыя акадэмічная).

У кнізе апавядаецца пра жыццё і дзейнасць Соф'і Кавалеўскай (1850–1891) – матэматыка і механіка, пісьменніцы і публіцысткі, першай у свеце жанчыны-прафесара. Са старонак кнігі паўстае вобраз Соф'і Кавалеўскай не толькі як сусветна знамага навукоўцы, але і як чароўнай жанчыны, у якую, па прызнанні сучаснікаў, былі закаханыя многія мужчыны навокал. У кнізе выкарыстаны матэрыялы архіваў, біяграфічныя даследаванні, арыгінальныя працы самой вучонай, успаміны тагачасных дзеячаў навукі.

Бартушка Марк. Партызанская вайна ў Беларусі ў 1941–1944 гг. Пераклад з нямецкай Алены Талапілы. – Вільня: Інстытут беларусістыкі; Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства, 2011. – 188 с.

Кніга будзе цікавая аматарам самых разнастайных версіяў найноўшай беларускай гісторыі. Тут знойдзеце раздзелы, прысвечаныя калабарантам, нямецкаму тэрору ў

Беларусі, савецкаму партызанскаму руху, польскаму нацыянальнаму супраціву на беларускіх землях, беларускім нацыянальным праблемам часоў Другой сусветнай, а таксама ўкраінскаму і габрэйскаму рухам у Беларусі часоў нямецкай акупацыі.

Цікавасць да публікацыі выклікае нават разгромная прадмова, напісаная вядомым даследчыкам беларускага нацыянальнага руху, гарадзенскім гісторыкам Алесем Смаленчуком. Спадар Смалянчук практычна ў кожным раздзеле знайшоў процыму супярэчнасцяў і недакладнасцяў. А асноўнай памылкай нямецкага гісторыка назваў ігнараванне даследаванняў сваіх беларускіх папярэднікаў – Юрыя Туронка і Яўгена Мірановіча.

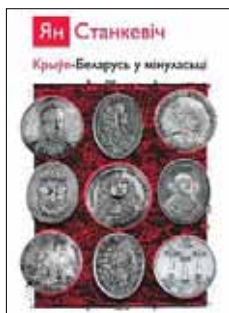
Разам з тым, «Партызанская вайна ў Беларусі» заснаваная на такіх крыніцах (у першую чаргу, нямецкіх), да якіх беларускія гісторыкі яшчэ не хутка дабяруцца. У дадатак да гэтага – лёгкі, амаль публіцыстычны стыль, уласцівы звычайным гісторыкам, ды маса ілюстрацый.

Вітальд Бярнаці. Паўстанне Хмяльніцкага. Ваенны дзелнік у Літве ў 1648–1649 гг. Пераклад з польскай Антона Кузьміча. – Вільня: Інстытут Беларусістыкі; Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства, 2010. – 184 с.

Гэтая праца прысвечаная падзеям літоўскага тэатру ваенных дзеянняў напрыканцы лета і ўвосень 1648 г. ды ўзімку 1649 г., а таксама летняй кампаніі князя

Януша Радзівіла, што завершылася ягонай бліскучай перамогай над коннай казацкай арміяй пад Лоевам 30 ліпеня 1649 г. Гэта амаль невядомая тэма не толькі для звычайных «аматараў», якія цікавяцца гісторыяй казацкіх войнаў, але і для большасці гісторыкаў. У ранейшых публікацыях пра пачатак паўстання Хмяльніцкага гэтыя падзеі часта або толькі згадваюцца, або папросту абмінаюцца. Між тым высілкі Вялікага Княства Літоўскага і асабіста князя Януша Радзівіла ў пэўнай ступені паспрыялі пасляховаму заканчэнню кампаніі войскамі Кароны і падпісанню збораўскай дамовы. Праца спрабуе запоўніць гэты прагал.

Станкевіч Ян. Крыўя-Беларусь у мінуласці. Гістарычныя творы. Выданне другое, папраўленае. – Вільня: Інстытут беларусістыкі; Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства, 2010. – 772 с.

У том увайшлі гістарычныя творы Яна Станкевіча (1891–1976), напісаныя паміж 1930 і 1976

гадамі. Пераважная большасць тэкстаў была раней недаступная беларускаму чытачу.

У выданні змяшчаюцца тэксты, якія былі ім і яго выдаўцамі апублікаваныя на беларускай мове з 1930 і да 1978 (іх падрабязнае бібліяграфічнае апісанне даецца ў «Каментарых»), у тым ліку выдадзеныя падчас другой сусветнай вайны на тэрыторыі, занятай нямецкімі войскамі, «Курс гісторыі Крыўі-Беларусі» (1941) і «Крыўя-Беларусь у мінуласці» (1942).

Стужынская Ніна. Беларусь мяцежная. 3 гісторыі ўзброенага антысавецкага супраціву ў 1920-я гг. – Вільня: Наша будучыня, 2011. – 384 с.: іл. – (Неизвестная история).

Кніга прысвечаная маладаследаваным і малавядомым падзеям беларускага супраціву – Слуцкаму паўстанню, дзейнасці антысавецкай партызанкі ў 20-я гады ХХ стагоддзя, выдатным асобам таго часу. Аўтарка знайшла і

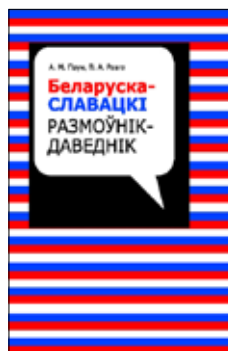
выкарыстала шмат раней невядомых крыніцаў, у тым ліку і дакументы ДПУ, прыватныя лісты, успаміны ветэранаў. Яна дакладна абвяргае міф камуністычнай прапаганды аб тым, што беларускі народ падтрымліваў бальшавіцкі рэжым.

Прэс-фота Беларусі 2010. Альбом фатаграфій пераможцаў конкурсу «Прэс-фота Беларусі 2010». – Каўнас: Arx Baltica, 2011. – 144 с. На беларускай, рускай, англійскай мовах.

«Альбом – вынік першага ў гісторыі конкурсу фотажурналістаў, своеасаблівы зрэз прафесійнага майстэрства беларускіх фатографуў, што працуюць у сферы медыяў», – гаворыцца ў

звароце арганізатараў конкурсу. У конкурсе «Прэс-фота Беларусі 2010» узялі ўдзел 96 фатографуў, якія рэпрэзентуюць як дзяржаўныя, так і недзяржаўныя медыі. Сярод пераможцаў пераважную большасць складаюць фатографы, што жывуць і працуюць у сталіцы, але ёсць лаўрэаты – прадстаўнікі рэгіёнаў.

Гізун Алесь, Раго Павел. Беларуская-славацкі размоўнік-даведнік. Прадм. Сэрватка Марыян. – Мінск: Радыёла-плюс, 2011. – 216 с.: фат. – (Серыя «Беларускія ЕўраРазмоўнікі»).

Беларуска-славацкі размоўнік-даведнік прызначаецца найперш тым, хто выяжджае ў Славакію ў камандзіроўку, на адпачынак, турыстам. У выданне ўключаны найбольш пашыраныя словы, выразы

і фразы, згрупаваныя па тэматычных раздзелах. Раздзелы ўтрымліваюць тэматычныя слоўнічкі, а таксама практычныя парады, каментарыі і даведкі, якія нясуць карысныя звесткі і інфармацыю. Утрымлівае размоўнік-даведнік і практычную транскрыпцыю. Выданне адрасуецца ўсім, хто цікавіцца славацкай і еўрапейскай мовай, гісторыяй і культурай.

Знайсці свой шлях...

Данута Бічэль. Мост святога Францішка: успаміны.
– Мінск: Медысонт, 2010. – 290 с.

«Мост святога Францішка» – новая кніга ўспамінаў Дануты Бічэль. Ад папярэдняй – «Хадзі на мой голас», яна адрозніваецца найперш героямі. У першай кнізе аўтар успамінае сваіх вялікіх сяброў, настаўнікаў такіх, як Чэслаў Мілаш, Аляксей Карпюк, Наталля Арсенева, Ларыса Геніюш... У гэтай жа героімі сталі сябры, знаёмыя, сваякі, блізкія спадарыні Дануце людзі. Вядома ж, ёсць героі, агульныя для дзвюх кніг: сям'я Геніюшаў, Уладзімір Караткевіч, Аляксей Карпюк, аднак апаведы пра іх зусім іншыя, аўтарка нібы перапынае сама сябе і, каб не паўтарацца, ставіць умоўнае шматкроп'е ў мясцінах апаведу, якія перакрываюцца з папярэдняй кнігай.

Нават пішучы прозу, Данута Бічэль застаецца паэткай. Прыгажосць вобразу, трапнасць параўнання, спецыфічны падбор лексікі, містычнасць (рэальная ці ўяўная) некаторых падзей у комплексе з народнымі песнямі, баладамі, хрысціянска-язычніцкімі вершамі-малітвамі-замовамі дадаюць філасафізму і лірычнасці аповедам. Ды і сама структура кнігі цэласная і завершаная: уступ і пасляслоўе, поўныя сімвалізму, дваццаць тры кароткія апавяданні (а калі яшчэ прыгадаць містычны сэнс гэтай лічбы!), аб'яднаныя ў пяць раздзелаў; у кожным апаведзе – свае героі, свае падзеі, але абавязковыя складнікі – сімвалічны ачышчальны дождж, яркае пачуццё ці светлы ўспамін, асабістая выснова аўтаркі.

Нават пішучы прозу, Данута Бічэль застаецца паэткай. Прыгажосць вобра-

зу, трапнасць параўнання, спецыфічны падбор лексікі, містычнасць (рэальная ці ўяўная) некаторых падзей у комплексе з народнымі песнямі, баладамі, хрысціянска-язычніцкімі вершамі-малітвамі-замовамі дадаюць філасафізму і лірычнасці аповедам. Ды і сама структура кнігі цэласная і завершаная: уступ і пасляслоўе, поўныя сімвалізму, дваццаць тры кароткія апавяданні (а калі яшчэ прыгадаць містычны сэнс гэтай лічбы!), аб'яднаныя ў пяць раздзелаў; у кожным апаведзе – свае героі, свае падзеі, але абавязковыя складнікі – сімвалічны ачышчальны дождж, яркае пачуццё ці светлы ўспамін, асабістая выснова аўтаркі.

Аб'ядноўвае асобныя апавяданні яшчэ адзін вобраз – мост. Вось Эрык Загнетаў (тады яшчэ будучы муж) прызначае герайні спатканне на мастку паміж Старым і Новым замкамі, Ларыса Геніюш першы раз прыехаўшы з мамай у Гародню, пераходзіць Нёман па пантонным мосце, сама аўтарка разважае пра тое, што варта было б новы мост у Гародні назваць мостам святога Францішка... «Мост святога Францішка вядзе шляхі ў Еўропу, праводзіць Нёман у мора, а душы людзей – у мора людскае і ў спрадвечныя нябёсы. Ён злучае жыццё з вечнасцю». Вобраз моста ў цэлым і асобна ўзятага новага моста ў Гародні ў гэтай кнізе набывае моцнае сімвалічнае значэнне. Ён, па сутнасці з'яўляючыся сімвалам прасторавай сувязі (і гэта адзначае аўтарка), узвышаецца па-над пластом штодзённасці і літаральнасці, становіцца сімвалам повязі часоў, пераемнасці меркаванняў, высакароднасці і маральнай цвёрдасці.

«Мост», сімвалічны (і для нашай літа-

ратурнай традыцыі амаль непазбежны) – паміж вёскай і горадам напайпрамоўлена прысутнічае ў кнізе. Гарадскія гарадзенскія рэаліі, прасякнутыя таямніцамі гісторыі і звязаныя з персанальнымі ўспамінамі (што больш важна), хоць і дарагія герайні, аднак сапраўды роднымі, цалкам зразумелымі ёй не становяцца. «Назад у вёску дарога перакапана глыбокім ровам», пустэчу ж, што засталася пасля развітання з роднымі краявідамі, пераехаўшы ў горад, былыя вяскоўцы «запаўнялі машынай, другія – трантамі, трэція – распустай...». Кожны шукаў свой спосаб «не ўвязнуць у асфальце» і часам, каб «кінуць сэрца праз плот і скочыць услед за ім...», наведваў вёску.

«Мост святога Францішка не належыць адной асобе, ён злучае людзей думкамі, не заганяе ў самоту». Вось так і кніга ўспамінаў Дануты Бічэль, распавядаючы пра падзеі мінулага, звязвае часы і пакаленні. Яна паказвае, што важна, як масты, будаваць узаемаадносіны, каб не згубіцца ў шэрым натоўпе, не застацца аднаму, пры гэтым не памыліцца, знайсці свой шлях, правільна выбраць мост свайго жыцця.

Марына Веслуха.

«Олівер Твіст» загучаў па-беларуску

Дыкенс Чарльз. Олівер Твіст: раман. Пераклад Яўгена Балясіна, мастак Анатоль Тадорскі.
– Мінск: Галіяфы, 2010. – 456 с.: іл.

Пераклад класікі – справа высакародная, жыватворная для нацыянальнай літаратуры і надзвычай складаная. Наогул, лічыцца годным, калі існуюць адразу некалькі варыянтаў перакладу нейкага літаратурнага шэдэўра. «Олівер Твіст» па-беларуску загучаў упершыню. Аўтар перакладу Яўген Балясін працаваў над ім штодня на працягу дзвюх з паловай гадоў, праўда, з выданнем выйшла паўза. Але зараз чытач зможа прачытаць

пра лёс ангельскага хлопчыка Олівера, што нарадзіўся ў «працоўні», на мове Купалы, Коласа і Караткевіча... Вядома, што Дыкенс быў выдатным чытальнікам і на незлічоных публічных выступках «выконваў» свае раманы. На «сеансах з Оліверам» зала заходзілася ад рыданняў... Сёння на публічныя чытанні ходзяць не спагадаць, а пацешыцца. Абнадзейвае ў нашу геданічную эпоху, што Дыкенс працягваюць чытаць, экранізаваць, перакладаць. А аднойчы пакахаўшы такую літаратуру, не можаш не ўсвядоміць нізкага ўзроўню сучасных вырабаў на падобныя ж душашчыпальныя тэмы. Дыкенса, вядома, рэкламаваць

бессэнсоўна. Згадаю толькі яшчэ пра адну добрую якасць кнігі – гэта рэальны шанец пачуць, як выдатна можа гучаць сучасная беларуская мова, якія ў ёй ёсць найбагацейшыя магчымасці для перадачы самых тонкіх нюансаў.

Л. Р.

■ «ДЗЕЯСЛОЎ» РАІЦЬ

Акудовіч Валянцін. Архіпелаг Беларусь: кніга дыялогаў. – Мінск: Галіяфы, 2010. – 240 с. – (Другі фронт мастацтваў).

Валянцін Акудовіч сваю новую кнігу склаў з фрагментаў дыялогаў, гутарак, дыскусій, якія, пачынаючы з 1994 года, друкаваліся ў розных часопісах, газетах, на сайтах, гучалі ў эфіры. Такім чынам з асобных астраўкоў склаўся не «архіпелаг», а мацярык, бо кніга атрымалася цэльнай. У ёй шэсць раздзелаў па пэўных тэмах: гісторыя, культура і рэлігія, літаратура, філасофія... І, зразумела ж, – прыватнае жыццё аўтара.

Табукі Антонія. Стомленая маска: апавяданні. Пераклад з італьянскай В. Колас. – Мінск: Кнігазбор, 2010. – 167 с.

Апавяданні славутага сучаснага італьянскага празаіка выходзяць па-беларуску асобнай кнігай упершыню. Яны выбраныя для перакладу са зборнікаў «Нязначныя памылачкі» і «Робіцца ўсё болей позна». «У першай частцы аўтар задумваецца над роляй выпадку ў нашых лёсах, пра дробныя непараўменні, памылкі, што маюць непрадказальныя наступствы,

– гаворыцца ў анатацыі, – а ў другой, у лірычных апавяданнях, напісаных у форме лістоў без адрасата, якія пісьменнік назваў размовамі з самім сабой, запрашае ў здзейснення і няздзейсненыя падарожжы па далёкіх краінах, углядаецца ў даляглядны мінулага, тужыць пра немажлівасць спыніць хуткаплынны час, спрабуе растлумачыць самому сабе тое, што сталася відавочным занадта позна».

Харытанюк Наталка. Трынаццаць гісторый пра мёртвага ката: апавяданні. – Мінск: Логвінаў, 2010. – 98 с. – (Галерэя Б).

З творчасцю гэтай маладой пісьменніцы чытачы «Дзеяслова» мелі мажлівасць пазнаёміцца неаднаразова і станоўча ацаніць яе адметную прозу і эсэістыку. Апавяданні Наталкі Харытанюк друкаваліся таксама ў зборніках «Жанчыны выходзяць з-пад кантролю», «Пакахай мяне, калі ласка», «In Вільня Veritas».

Варта прыслухацца да таго, што кажа сама аўтарка пра сваю творчасць у адным з першых інтэрв'ю: «Для мяне літаратура – гэта шаптуха, якая дае магчымасць перажыць яшчэ раз тое, што ты не перажыў, ці не змог, ці калісьці прапусціў. Таму тут шмат мараў, іншых шляхоў таго, што са мной не здарылася, і калі нехта паспрабуе прачытаць, напрыклад, «Мёртвага ката» як гісторыю берасцейскай дзяўчыны, мяне, то гэта будзе няправільна, гэта – не я, гэта – уява, гэта – як шаптуха». Ці не пазнае ў гэтых словах большасць творцаў сябе пачынаючага...

■ КАНТАКТЫ

Падазнення ў бюлетэні кнігі Вы можаце замовіць непасрэдна ў выдаўцоў па наступных кантактах:

Кніжныя серыі:

«Бібліятэчка «Дзеяслова»,
«Кнігарня пісьменніка»,
«Бібліятэка «Бацькаўшчыны»,
e-mail: knihanosza@gmail.com,
тэл.: +375 17 200 70 27

«Гарадзенская бібліятэка»,
e-mail: dzmuchavec@gmail.com,
тэл.: +375 29 133 87 17

ІП «Логвінаў»,
e-mail: logvinovpress@mail.ru,
тэл.: +375 29 667 47 57

ПУП «Кнігазбор»,
e-mail: bkniha@tut.by,
тэл.: +375 29 772 19 14

ПУП «Радые́ла-плюс»,
e-mail: siuchykau@gmail.com,
тэл.: +375 44 561 05 28

СТАА «Медысонт»,
e-mail: medisont@gmail.com,
тэл.: +375 29 623 74 10

Выдавецтва «Галіяфы»,
e-mail: vish@bk.ru,
тэл.: +375 29 678 68 06

Выдавецтва «Лімарыус»,
e-mail: limarius@yandex.ru,
тэл.: +375 29 679 33 36

ІП «Зміцер Колас»,
e-mail: zkolas@gmail.com,
тэл.: +375 29 623 35 65

«Кнігарня «Наша Ніва»,
e-mail: alaksandradyanko@gmail.com,
тэл.: +375 29 872 26 35

І Н Ф А Р М А Ц Ы Й Н Ы Б Ю Л Е Т Э Н Ь

Кніга
ноша

№ 8

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: ГА «САЮЗ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ»; МГА «ЗБС «БАЦЬКАЎШЧЫНА»

Інфармацыйны бюлетэнь МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» і ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў».

Распаўсюджваецца на правах унутранай дакументацыі.
Наклад 299 асобнікаў. № 8, 12.3.2011.

Адказы за нумар – А. Сачанка.

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 15,
220030, тэл./факс: (+375 17) 200 70 27.

E-mail: knihanosza@gmail.com